

Камен Калчев

Приключенията на
дървеното сандъче

Сега това обикновено дървено сандъче с ръждясала вече заключалка стои в музея на революцията на лично място и разказва на всекиго, който мине покрай него, чудните си приключения.

А някога, преди много години, то беше хубаво сандъче с желязна дръжка на капака, за да се носи по-удобно, и с тенекиени обшивки по ръбовете. Направи го най-добрият дърводелец в квартала – един млад човек с големи черни мустаци и дълга кожена престилка, която миришеше на туткал и борови стърготини.

Да, то беше хубаво сандъче, боядисано с кафява боя и лакирано, и поръчано специално на дърводелеца от една стара жена за квартирантите ѝ – двама студенти, – които нямаха гардероб.

Отначало хазайката им предложи да слагат бельото си в сандъчето, както се бяха уговорили, а после им разреши да седат и по него като на миндерче, понеже в стаята нямаше достатъчно столове. Студентите сядаха по него, местеха го насам-нататък, както им беше удобно, и съвсем свикнаха с него. Сандъчето търпеливо понасяше прищевките им. Те започнаха да слагат в него и книги, и моливи, че и парчета хляб, за да не го ядат мишките, а понякога, обикновено сутрин, когато бързаха да излизат, стъпваха върху облия капак и там лъскаха обувките си. С една дума, правеха всичко, каквото си искат с него и то ги търпеше, защото бяха весели и добри момчета.

Така продължи близо година. На втората година, през лятото, пристигнаха двама стражари и арестуваха единия студент. Казаха, че го арестуват, защото членувал в комсомолска организация и че бил хвърлил позиви в двора на университета. Студентът се опита да отрече, ала те направиха обиск и намериха в сандъчето няколко забранени книги. И нямаше как повече да се отреча.

– Тръгвай с нас – казаха му те, – повече не разсъждавай. Ще вземем и сандъчето като веществено доказателство.

Старата жена, като разбра, че ще ѝ вземат сандъчето, застана пред вратата и каза решително:

– Господа, сандъчето е мое и аз ви моля да ми го оставите.

– Не, госпожа – казаха стражарите, – сандъчето е веществено доказателство и ние няма да ви го оставим.

Жената започна отчаяно да вика, ала стражарите я отблъснаха от пътя си. Тогава тя се приближи към арестувания студент, прегърна го и го помоли да пази сандъчето като очите си и да ѝ го върне веднага, когато го освободят.

– Бъди спокойна, хазайке – каза малко учудено студентът, – ще го

пазя като очите си и ще ти го върна веднага, щом като ме освободят. „Нима си струва – помисли си той – толкова сълзи и тревоги за едно малко дървено сандъче?“

И студентът замина със стражарите в полицейския участък, след това в затвора и не се върна вече никога, сякаш потъна в земята. Не се завърна и сандъчето. То вървеше след арестувания и споделяше съдбата му.

Отначало държаха сандъчето в един коридор на участъка, където стражарите лъскаха ботушите си, стъпили на капака му. След това го откараха в затвора и там стоя то дълго време в стаята на ключарите. Слагаха в него дърва за разпалване на печката си. Един ден без малко да го изгорят. Добре, че студентът настояваше упорито пред затворническата управа, та му го върнаха изподраскано и олющено. Все пак беше още здраво и читаво. Само капакът му се беше поразхлабил, поради което мъчно се затваряше, но това не беше кой знае каква голяма беда. Студентът закова и двете панти и сандъчето стана още по-здрово и по-мило на сърцето му, защото му напомняше за свободния живот и за приятелите му навън. Дори понякога студентът се облягаше на олющения капак, гледаше го и му приказваше като на живо същество. Така другаруваха те две години. На третата преместиха студента в друг затвор. Оттам той избяга и стана партизанин. Но преди да избяга, предаде сандъчето на един друг политически затворник, който скоро щеше да излезе от затвора на свобода, понеже беше излежал присъдата си. И го помоли да пази сандъчето като очите си и да го предаде след това на старата жена, която навярно още очаква и се надява да получи скъпата си вещ.

Наистина след време затворникът излезе на свобода и взе сандъчето със себе си, за да го предаде на старата жена. Ала преди да стори това, неочаквано го мобилизираха и го пратиха на границата. Разбира се, и сандъчето отиде на границата. И както е известно, войнишкият живот е много тежък: маршировки, обучения и какво ли не. И където войникът – там и сандъчето. Съсипаха го. Боята му съвсем се изтърка и олющи. Но тенекиените обшивки по краищата стояха още здрави, заковани като че ли завинаги от майсторската ръка на дърводелеца. Да, здраво и непокътнатото стоеше сандъчето! Държаха в него партенки, боя за ботуши, четки, смазка за оръжието и така нататък. Славното сандъче носеше безропотно войнишката служба.

Един ден обаче и то като мнозина други стана партизанин. Напълниха го една нощ с патрони, натовариха го на един кон и го откараха бързо по тайни пътечки в планината. Там, в планината, сандъчето беше

заобиколено от много хора. Отвориха му капака и същите тези хора си разпределиха патроните помежду си. А след това, без много да се бавят, го напълниха с брашно и го скриха в една землянка на сухо и скришно място. Сандъчето престоя в землянката няколко месеца. През пролетта наоколо се разнесе пукотевица и докато се разбере какво става, в землянката нахлуха стражари в сини униформи и започнаха да удрят с прикладите на пушките си по капака на сандъчето, като че ли то им беше виновно за нещо си. Едва ли не го строшиха на парчета. После го дигнаха и заедно с брашното го откараха на един кон в града. Този път не в затвора, а в участъка. И там то стоя до Девети септември, до самата победа.

И ето какво се случи именно по това време.

Един ден началникът на милицията, висок и мустакат човек, се спъна в изоставеното сандъче, както вървеше из коридора, и намръщено го изгледа.

– Какво прави това сандъче тук бе, другари? – запита той подчинените си. – Защо е тук? Кой го е оставил?

– Останало е, изглежда, от старата полиция – обясниха му подчинените.

– Как така от старата полиция – възрази началникът, като се взираше в сандъчето, – не може да бъде. Това е наше сандъче. Това сандъче съм го правил аз. Познавам си го.

Струпаха се наоколо да го гледат и започнаха да го опипват. Началникът го вдигна и го занесе в стаята си. Там той дълго го разглежда. И се увери окончателно, че това е същото сандъче, което той беше направил някога на старата жена. Взе телефона и нареди да я извикат веднага при него.

– Познаваш ли това сандъче? – запита я той, когато тя влезе в стаята му.

Жената се вгледа и се стъписа назад изненадано.

– Познавам го... Как да не го познавам! – рече тя.

И тогава стана голямото чудо, за което се разказва в тая приказка.

Старата жена коленичи до сандъчето и го прегърна разплакана с двете си ръце. След това се надигна, избърса сълзите си и помоли някогашния дърводелец и сегашния началник на милицията да разкове внимателно дъното на сандъчето. Той взе едно длето и една тесла и внимателно отпра най-напред тенекените шевове, които опасваха краищата на сандъчето. После разглови дъното му, което той лично беше направил някога, и там, под една дъска, измъкна някакъв пакет, увит в тънък

плат.

– Какво е това? – запитва той учудено жената.

Тя пое с разтрепераните си ръце пакета, поизмачкан от дългото стоење в дъното на сандъчето, и развълнувано го разгърна пред очите на всички, които бяха дошли в стаята да гледат. Като червена пеперуда затрептя коприненият пряпорец, с който незначайни някога герои бяха предвождали септемврийските дружини през 1923 година. Жената се наведе и го целуна. Наведоха се и останалите и го целунаха и те.

– Доживяхме най-после да се срещнем пак – каза жената на себе си и сълзите ѝ отново бликнаха.

Защото тя си спомняше за мъжа си и за синовете си, и за всички ония, които бяха паднали някога в битките с това знаме...

КРАЙ

© Камен Калчев

Сканиране, разпознаване и редакция: moosehead, 2008

Издание:

Приказки от български писатели
Издаелство „Български писател“, 1981 г.
с/о Jusautor Sofia

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9148>]